

การจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี

Waste Management in the Community of Sam Phraya Subdistrict Administrative Organization, Cha-am District, Phetchaburi Province

ฐิติมา ล้าเลิศ

Thitima Lumlerd

นักวิจัยอิสระ

Independent Researcher

E-mail: nut.234.za@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อประเมินการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี (2) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยากับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะ และ (3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 300 คน ใช้แบบสอบถามทำการรวบรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน สมการถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษพบว่า (1) ด้านการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง (2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยากับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะ พบว่า เป็นเชิงบวกในระดับปานกลางค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญ และ (3) ด้านแนวทางการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะในชุมชนสามารถพยากรณ์การจัดการขยะในชุมชน ได้ร้อยละ 84.8 แนวทางประกอบด้วย การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การวางแผน การมีส่วนร่วมการดำเนินงาน การจัดการองค์การ และการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

คำสำคัญ: การจัดการขยะในชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน การคัดแยกขยะ

Abstract

The purposes of this study were (1) to evaluate the waste management in the community of the Sam Phraya Subdistrict Administrative Organization, Cha-am District, Phetchaburi Province. (2) to explain correlation between the waste management in the community of the Sam Phraya Subdistrict Administrative Organization with factors affecting waste management and (3) To propose waste management approaches for the community of the Sam Phraya Subdistrict Administrative Organization.

This study is a quantitative research. The sample group consists of 300 residents in the area of the Sam Phraya Subdistrict Administrative Organization, Cha-am District, Phetchaburi Province. Questionnaires were data collection. Analytical statistics were percentages, standard deviation, mean and Pearson correlation and multiple regression. Findings were as follows (1) Community Waste Management Sam Phraya Subdistrict Administration Organization was

moderate level. (2) There was positive statistically significant correlation between community waste management Sam Phraya Subdistrict Administration Organization with affecting factors at level and (3) affecting factors could forecast community waste management at 84.8, approach was planning participate in doing decision-making benefit and organizing.

Keywords: Waste Management in the Community, Community Participation, Waste Separation

บทนำ

การจัดการขยะ หมายถึง การป้องกันและควบคุมการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะ รวมไปถึงการลดขยะที่แหล่งกำเนิดการทิ้งขยะในที่จัดไว้ให้ และการคัดแยกขยะจากแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่สำคัญสามารถจำแนกได้ 3 แหล่ง ดังนี้ 1) ขยะมูลฝอยจากชุมชน ขยะมูลฝอยจากสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ที่พักอาศัยในย่านธุรกิจการค้า ตลาดสด สถานที่ราชการ หน่วยงานต่าง ๆ โรงพยาบาลคลินิก สถานพยาบาล 2) ขยะมูลฝอยจากการเกษตรกรรม กิจกรรมทางการเกษตรกรรมที่สำคัญ เช่น การเพาะปลูกพืช พาร์มเลี้ยงสัตว์ และ 3) ขยะมูลฝอยจากอุตสาหกรรม ได้แก่ ขยะมูลฝอยจากกระบวนการผลิต วัสดุ วัตถุดิบ ที่เหลือทิ้ง จากกิจการอุตสาหกรรม โดยที่แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยทั้งสามแหล่งอาจมีทั้งขยะมูลฝอยประเภทต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับแหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันได้ เช่น ขยะมูลฝอยจากชุมชนจะมีปริมาณของขยะสดหรือขยะเปียกค่อนข้างสูง เป็นต้น

การจัดการขยะของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชน ชุมชน ควรจะมีจิตสำนึกในการทิ้งขยะให้เป็น ที่ซึ่งขยะเหล่านี้เกิดจากบุคคลอื่นที่นำมาทิ้ง เช่น พ่อค้าแม่ค้าที่ขายผักและผลไม้จะทิ้งเศษผักเศษผลไม้รวมถึงขยะอื่น ๆ ลงข้างทาง และประชาชนส่วนมากไม่มีการจัดการขยะ เช่น การคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งหรือการนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ประโยชน์ใหม่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อสุขภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้ ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาขยะ การกำจัดขยะของชุมชนมีอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างหนึ่ง ที่แสดงถึงการขาด ความรับผิดชอบของคนในท้องถิ่น ประชาชนมักทิ้งภาระหน้าที่ให้กับเจ้าพนักงานทำความสะอาดไม่ร่วมมือใน การลดและคัดแยกขยะนำการแก้ไขปัญหาขยะจึงไม่ควรมองไปที่เรื่องของส่วนรวมเพียงอย่างเดียว แต่ควรมอง ย้อนกลับมาที่ตัวบุคคลเป็นหลัก สำหรับแนวทางที่แก้ปัญหาล้นเมืองในภาคประชาชนนั้น สามารถใช้ หลักการ 3R สร้างจิตสำนึกต่อชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ 1) Reduce คือ การลดการใช้ การบริโภคทรัพยากรที่ไม่ จำเป็นลง 2) Reuse คือ การใช้ซ้ำ เป็นการนำสิ่งของที่ใช้แล้วมา ใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าไม่ต้องทิ้งเป็นขยะหรือ ต้องสิ้นเปลืองซื้อใหม่ และ 3) Recycle คือ การการนำกลับมาใช้ใหม่ การนำขยะ มาแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ ใหม่ การลดขยะด้วยวิธีการเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อ คุณภาพชีวิตเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ดี ยิ่งขึ้น โดยประชาชนควรให้ความสนใจ มีการตระหนัก และรับรู้ถึงปัญหาของขยะในสถานการณ์ปัจจุบัน และที่จะขยายตัวในอนาคต อย่างไรก็ตาม การกิจหน้าที่ตามกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงหลีกเลี่ยง ไม่ได้ที่จะต้องเข้ามาดูแลและหาแนวทางในการจัดการขยะ ซึ่งต้องอาศัยการประสานงาน การทำความเข้าใจ การร่วมมือ ร่วมใจจากประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา ให้เข้ามามีส่วนร่วมในนโยบายและ โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการขยะ โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ และ

ระดมความคิดร่วมดำเนินการหาแนวทางการจัดการขยะชุมชน

จากปัญหาดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะล้นเมือง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประยุกต์ใช้แนวคิด 3R (Reduce, Reuse, Recycle) เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนให้เกิดความร่วมมือในการลด คัดแยก และนำขยะกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งจะช่วยลดปริมาณขยะและบรรเทาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยากับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะ
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการจัดการ

Allen, L.A. (1958) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการที่เน้นความสำคัญของการวางแผน การจัดองค์กร ผู้นำและภาวะผู้นำ และการควบคุมและติดตามผล ซึ่งเป็นกระบวนการพื้นฐานที่ผู้บริหารควรปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานในองค์กรมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเขาเน้นว่าการจัดการคือ การบรรลุเป้าหมายผ่านความพยายามของผู้คนซึ่งแสดงถึงบทบาทสำคัญของการประสานงานและการสร้างแรงจูงใจในทีมงาน

1) การวางแผน (Planning) การวางแผนถือเป็นพื้นฐานของการจัดการ เน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีทิศทางที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการคาดการณ์ล่วงหน้าและการตัดสินใจที่ครอบคลุมถึงการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2) การจัดการองค์การ (Organizing) การจัดการองค์การเป็นกระบวนการจัดโครงสร้างและทรัพยากรในองค์กรให้เหมาะสมเพื่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในการจัดองค์การต้องครอบคลุมถึงการกำหนดบทบาทหน้าที่ การมอบหมายงาน และการประสานงานระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานในองค์กร

3) ผู้นำและภาวะผู้นำ (Leading and Leadership) ภาวะผู้นำเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการ เน้นความสามารถของผู้นำในการสร้างแรงจูงใจ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างความสัมพันธ์อันดีในทีมงาน โดยผู้นำต้องมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและการสร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

4) การควบคุมและติดตามผล (Controlling and Monitoring) การควบคุมเป็นกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนและเป้าหมายหรือไม่ หากมีข้อผิดพลาดควรมีการแก้ไขปรับปรุงอย่างทันท่วงที การควบคุมยังครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ผลลัพธ์และการประเมินประสิทธิภาพของแผนการดำเนินงาน

2. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980) ได้เสนอแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะกระบวนการที่สมาชิกในชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับชุมชนของพวกเขา โดยแนวคิดนี้มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือและการพัฒนาชุมชนผ่านการมีส่วนร่วมใน 3 มิติหลัก ดังนี้

1) ประเภทของการมีส่วนร่วม

1.1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การที่สมาชิกชุมชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีบทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ

1.2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปฏิบัติ การที่ชุมชนเข้าร่วมในการดำเนินงานหรือการลงมือทำจริง ในโครงการพัฒนาต่าง ๆ

1.3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ ประชาชนมีส่วนร่วม

1.4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล: การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินความสำเร็จ ของโครงการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และปรับปรุง

2) ระดับของการมีส่วนร่วม

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับ บุคคล กลุ่มเล็ก ๆ ไปจนถึงระดับชุมชนทั้งหมด โดยเน้นว่าระดับของการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับ ลักษณะของโครงการและบริบทของชุมชน

3) ผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วม

3.1) เสริมสร้างความยั่งยืน เมื่อชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนจนถึงการประเมินผล จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ (sense of ownership) ซึ่งช่วยให้ชุมชนดูแลและสานต่อโครงการอย่าง ต่อเนื่อง

3.2) สร้างความไว้วางใจ การที่ชุมชนได้รับโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจช่วย สร้างความเชื่อมั่นระหว่างสมาชิกในชุมชน รวมถึงระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3) เสริมสร้างความสามัคคี การทำงานร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีใน ชุมชน และสร้างความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

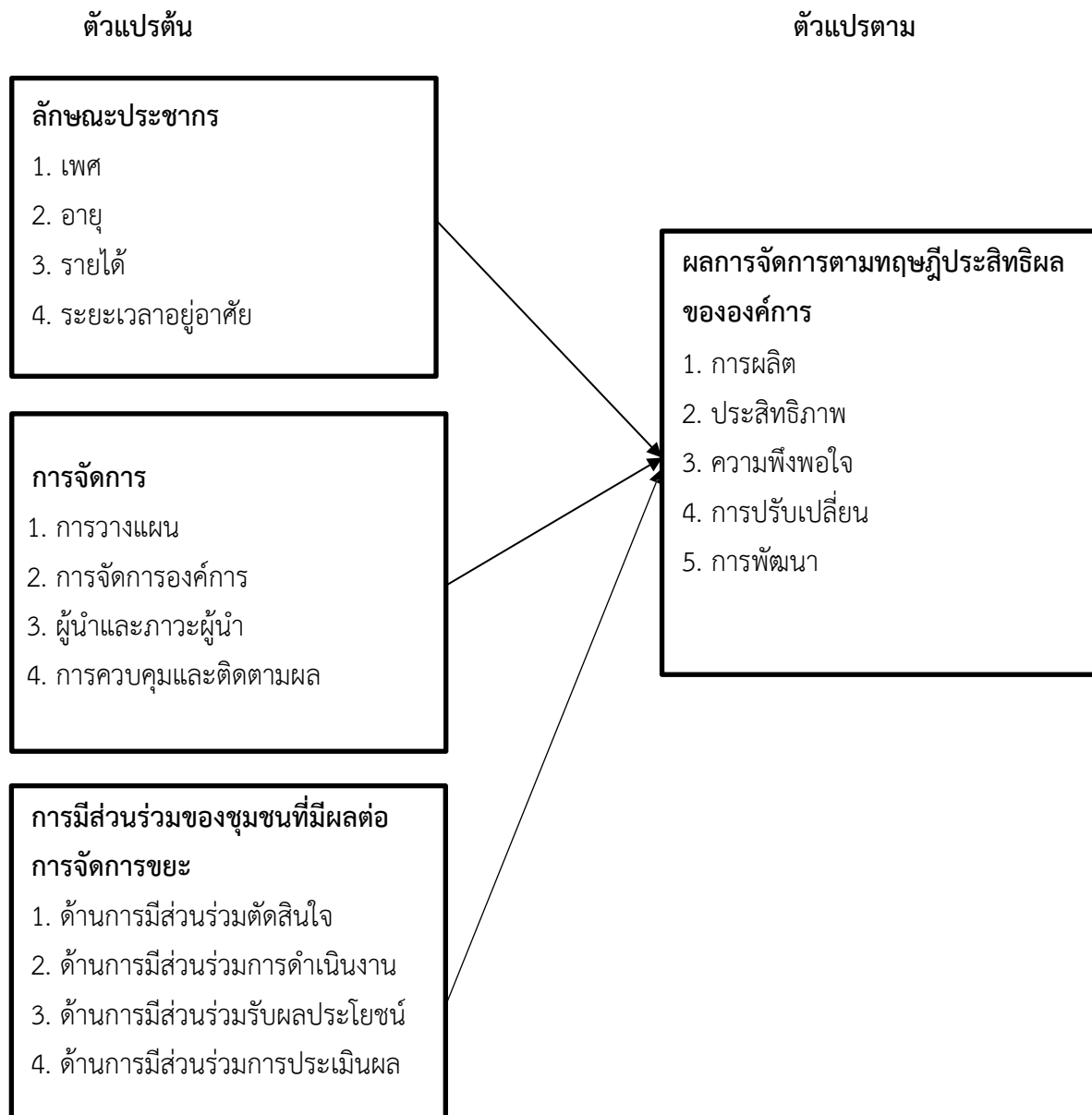
3.4) พัฒนาความรู้และทักษะ การที่ชุมชนได้เข้าร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของสมาชิกชุมชน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต

ทฤษฎีนี้ยังเน้นความสำคัญของบริบทและสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจในการ กำหนดรูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วม รวมถึงความสำคัญของการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรที่ เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดการจัดการ ขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จากแนวคิดและทฤษฎี การจัดการตามทฤษฎีของ Allen, L.A. (1958) ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ ผู้นำและภาวะผู้นำ และการควบคุมและติดตามผล การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อการจัดการขยะตาม ทฤษฎีของ Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980) ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมี

ส่วนร่วมการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมการประเมินผล (Cohen, J.M., & Uphoff, N.T., 1980) และผลการจัดการ ตามทฤษฎีประสิทธิภาพขององค์การของ Gibson, J.H., John, M.I. and James H.D. (1982) ประกอบด้วย 1. การผลิต (Production) 2. ประสิทธิภาพ (Efficiency) 3. ความพึงพอใจ (Satisfaction) 4. การปรับเปลี่ยน (Adaptiveness) และ 5. การพัฒนา (Development) สามารถสรุปได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ในการเก็บข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 300 คน โดยใช้สูตรการคำนวณ กลุ่มตัวอย่างของ (Yamane Taro, 1973)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหาร ส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ และระยะเวลาการอยู่อาศัย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหาร ส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ ผู้นำและภาวะผู้นำ และการควบคุมและติดตามผล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนของ องค์การบริหารส่วนตำบล สามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมการประเมินผล

ตอนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหาร ส่วนตำบล สามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย การผลิต ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ การปรับเปลี่ยน และการพัฒนา

ตอนที่ 2 ตอนที่ 3 และตอนที่ 4 แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ต (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ทำการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง และทำการรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง
2. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบทั้งหมด นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติเชิงอ้างอิง ประกอบด้วย สหสัมพันธ์เพียร์สัน และสมการถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ลักษณะประชากร

ผลการศึกษาพบว่า เพศ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 62.3 และเพศชาย จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 37.7 ตามลำดับ อายุ ประชาชนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-50 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 อายุระหว่าง 21-35 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 28.9

อายุระหว่าง 51-75 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 อายุเกิน 75 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 รายได้ต่อเดือน กลุ่มรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ 18,001 - 20,000 บาท จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 รายได้ 15,000 - 18,000 บาท จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 และ สูงกว่า 20,000 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 ตามลำดับ ระยะเวลาอยู่อาศัย กลุ่ม 5-10 ปี มากที่สุด จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 68.5 รองลงมา กลุ่ม 16-20 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 กลุ่ม 1-5 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3

ผลการวิเคราะห์การจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.25 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.44 รองลงมาด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.33 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนา อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.01

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.10 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.44 รองลงมาด้านการควบคุมและติดตามผล อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.24 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดการองค์การ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.48

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.33 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินผล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.50 รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.29 และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.21

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1. การจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบพบว่า การจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.25 จึงยอมรับสมมติฐานศูนย์ และปฏิเสธ สมมติฐานแย้งว่า การจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อยู่ในระดับปานกลาง

สมมติฐานที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการขยะในชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบล

สามพระยา กับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะ ไม่เป็นเชิงบวก

ผลการทดสอบพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา กับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะ เป็นเชิงบวกระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา กับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะ เป็นเชิงบวก

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา สามารถพยากรณ์และนำเสนอแนวทางการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา เกินร้อยละสามสิบ

ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะในชุมชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา สามารถพยากรณ์การจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา ได้เกินร้อยละสามสิบ ส่วน ที่เหลือเป็นปัจจัยอื่น ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.25 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.44 รองลงมาด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.33 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Krausz, R (2012) พบว่า การจัดการขยะที่ต้องใช้แหล่งกลบฝัง

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.10 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.44 รองลงมาด้านการควบคุมและติดตามผลอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.24 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดการองค์การอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.48 สอดคล้องกับงานวิจัยของ คลยา ศรีโยม, มาริษา มุสิกจินดา, พรธมพา เสงามิ่ง และศรีวรรณ ขำตรี (2566) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมในการจัดการขยะในระดับครัวเรือน พบว่า ความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมในการจัดการขยะของชุมชนบ้านด่าน พบว่า ประชาชนระดับครัวเรือนในชุมชนบ้านด่านมีความรู้ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมเกี่ยวกับขยะและการจัดการขยะในระดับมาก ทั้งนี้แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะของชุมชนบ้านด่านต้องมีหน่วยงานของรัฐหรือผู้นำ ชุมชนเป็นผู้สนับสนุนและส่งเสริม โดยการให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุมชนในประเด็นการคัดแยกขยะมูลฝอย ก่อนทิ้งและจัดหาถังขยะวางหน้าบ้านแต่ละครัวเรือนให้เพียงพอ

3. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.33 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินผล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.50 รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.29 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม การดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.21 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทนงค์ดี ปัดสินธุ์ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ อำเภอโพธาราม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชนในชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ ส่วนใหญ่เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด

มหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงจากน้อยไปหามาก ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การจัดการขยะเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทั้งสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยของประชาชน และการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในชุมชนที่มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นจากการดำรงชีวิตประจำวัน การจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและประชาชน เพื่อสร้างระบบที่สามารถลดปริมาณขยะจากต้นทางและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากร ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนและการควบคุมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการปรับปรุงกระบวนการ

1. การวางแผนและการควบคุม การวางแผนและการควบคุมเป็นรากฐานสำคัญของการจัดการขยะในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนที่ดีต้องคำนึงถึงการจัดการตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง การวางแผนอย่างเป็นระบบช่วยลดความซับซ้อนในกระบวนการจัดการขยะ ตัวอย่างเช่น การกำหนดจุดทิ้งขยะและการจัดเส้นทางเก็บขยะอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดการเพิ่มขึ้น

2. การมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้การจัดการขยะในพื้นที่ประสบความสำเร็จ การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการตัดสินใจและการประเมินผลช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและชุมชน

3. การปรับปรุงกระบวนการ การจัดการขยะที่ดีช่วยลดมลพิษในสิ่งแวดล้อม และยังช่วยลดความเสี่ยงต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ การปรับปรุงกระบวนการจัดการ เช่น การสนับสนุนการคัดแยกขยะที่ต้นทาง การกำหนดพื้นที่สำหรับจัดการขยะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการเพิ่มความรู้ให้ประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างถูกวิธี จะช่วยลดปัญหาเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในขณะเดียวกันต้องมีการส่งเสริมการเรียนรู้และจิตสำนึกในชุมชน พัฒนานโยบายระดับท้องถิ่น และใช้เทคโนโลยีในการจัดการ

1. ส่งเสริมการเรียนรู้และจิตสำนึกในชุมชน ชุมชนควรได้รับการให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ การลดขยะจากต้นทาง และการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ โดยอาจใช้แนวทาง 3R (Reduce, Reuse, Recycle) เพื่อสร้างความยั่งยืน

2. พัฒนานโยบายระดับท้องถิ่น ควรมีการกำหนดนโยบายการจัดการขยะแบบเหลือศูนย์ (Zero Waste) และผลักดันให้เป็นวาระสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. ใช้เทคโนโลยีในการจัดการ การนำเทคโนโลยี เช่น ระบบ IoT หรือ Big Data มาใช้ในการจัดการขยะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บและลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัด

สรุปได้ว่า การจัดการขยะในชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน รวมถึงการวางแผนที่เหมาะสมและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างระบบจัดการขยะที่ยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) การจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.25 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.44 รองลงมาด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.33 และด้านที่

มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.01 สิ่งที่จะต้องพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาทั้งรูปแบบของการจัดการและการร่วมมือร่วมใจของชุมชนเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับชุมชน

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล สามพระยา อำเภอสระ อำเภอสระ จังหวัด เพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.10 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผน อยู่ใน ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.44 รองลงมาด้านการควบคุมและติดตามผล อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.24 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดการองค์การอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.48 สิ่งที่จะต้อง พัฒนา ได้แก่ การจัดให้มีผู้รับผิดชอบในสายงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนและมีผู้รับผิดชอบติดตามผลงานที่ชัดเจน

3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอสระ อำเภอสระ จังหวัด เพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.33 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.50 รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.29 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.21 สิ่งที่จะต้องพัฒนา ได้แก่ ความร่วมมือร่วมใจของชุมชนใน การจัดการขยะทั้งในด้านการจัดเก็บและการจัดการแปรรูปขยะ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ชุมชนควรกำหนดนโยบายการจัดการขยะแบบเหลือศูนย์ให้ชัดเจน
- 2) ภาครัฐต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการทำให้หน่วยงานภาครัฐมีการกำหนดและนํานโยบายการจัดการขยะชุมชนไปปฏิบัติ
- 3) ภาครัฐต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการทำให้ผู้คนในชุมชนเพิ่มพูนความสามารถทางเทคโนโลยีและสมรรถนะการจัดการขยะ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) วิจัยในการกำหนดและนํานโยบายการจัดการขยะชุมชนไปปฏิบัติ
- 2) วิจัยความเป็นไปได้ในการยกระดับการจัดการขยะเป็นวาระแห่งชาติ

การอ้างอิง

- คุลยา ศรีโยม, มาริษา มุสิกจินดา, พรรณพชา เสมามิ่ง และศรีวรรณ ขำตรี. (2566). การจัดการขยะชุมชนในพื้นที่บ้านด่าน หมู่ที่ 4 ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.สงขลา. ใน *การประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 14* (หน้า 1058-1073). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ทงศักดิ์ ปัดสินธุ์. (2563). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ อำเภอนาทม จังหวัดมหาสารคาม*. (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Allen, L. A. (1958). *Management and Organization*. New York: McGraw-Hill.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Participation's Place in Rural Development: seek clarity through specifics*. New York: World Developments.
- Gibson, J. H., John, M. I., & James H. D. (1982). *Organization: Behavior Structure and Processes*. (4th ed). Austin, Texas: Business Publication, Inc.
- Krausz, R. (2012). *All for naught? A Critical Study of Zero Waste to landfill Initiatives*. (Doctoral Thesis). Christchurch New Zealand: Lincoln University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper and Row.